

SỰ TÍCH DÒNG HỌ BUÔN KRÔNG

Thuở xa xưa, người đàn bà lấy chồng chỉ sinh được một đứa con rồi bị chết vì khi họ nằm lửa thì người chồng hay họ hàng phải dùng dao mổ bụng để lấy đứa con ra. Vì thế, người dân ở vùng cao này rất ít: số người sinh ra thì ít còn người chết lại nhiều...

Hồi ấy, ở buôn Lênh có hai vợ chồng trẻ là Y Tắt và H'Đơng Buôn Krông. Họ rất thương nhau, vì vậy, lúc H'Đơng Buôn Krông có mang sắp đến kỳ sinh nở thì Y Tắt buồn lắm, chàng sắp mất vợ rồi và chỉ còn đứa con là sống với chàng thôi. Thương vợ nhiều, nhưng Y Tắt cũng chỉ biết sớm tối lặn lội khắp các sông suối núi rừng để tìm cá, săn thú về cho vợ ăn vì chàng nghĩ rằng vợ sắp chết nên phải được ăn thật ngon.

Một hôm, Y Tắt đang luồn rừng để tìm thú, bỗng gặp một con khỉ. Thấy chàng, nó bèn hỏi:

- Anh Y Tắt đang đi đâu thế?
- Khỉ ơi! Tôi đi săn thú rừng về cho vợ tôi ăn vì nó sắp chết rồi!
- Sao mà chết? Vợ anh bị đau à?

- Không đau gì cả, nó sắp tới ngày đẻ con rồi. Tôi thương vợ quá vì nó sắp chết mà không biết phải làm gì. Con người chúng tôi làm vợ làm chồng chỉ có một đứa con thôi. Khi vợ đau đẻ, phải dùng dao mổ bụng thì mới lấy đứa con ra được. Đứa con sống thì người mẹ phải chết đi.

Nghe vậy, chú khỉ vô cùng ngạc nhiên nói:

- Loài khỉ chúng tôi không làm như thế đâu, nếu như các anh thì chúng tôi không thể đông được. Anh phải tìm một, hai bà đỡ đẻ là được thôi, không có gì khó đâu
- Con người chúng tôi không có bà đỡ. Ở đâu cũng vậy, khi vợ đau đẻ thì phải mổ bụng chứ không làm gì khác được đâu.

Khỉ im lặng ngẫm nghĩ một lát rồi nói:

- Bà đỡ chỉ sờ vào bụng mẹ thì sẽ đẻ thôi... À, được rồi! Tôi sẽ làm thử cho các anh coi. Chỉ cần trả ơn tôi bằng trái sung chín, còn các vật khác thì tôi không nhận. Có điều tôi muốn dặn anh là trong buôn nhà nào có chó thì phải nhốt vào bồ đựng lúa, nếu không tôi chẳng dám đi vào buôn đâu. Nghe khi hứa giúp đỡ, Y Tắt mừng lắm, chàng quay về nhà ngay đúng vào lúc vợ đang đau đẻ. Y Tắt kể lại cho bà con họ hàng nghe câu chuyện giữa chàng và khỉ. Sau đó, chàng bảo mọi người nhốt hết chó vào bồ rồi đi mời khỉ. Khi đi tới đầu buôn, khỉ cứ nhìn quanh nhìn quẩn vì sợ chó cắn. Cả buôn phải nói mãi là đã nhốt hết chó vào bồ rồi, khỉ mới dám đi tiếp.

Vào trong nhà, khỉ sờ vào bụng vợ Y Tắt và làm bằm những điều gì đó. Một lát sau, một đứa trẻ lọt ra khỏi lòng mẹ mà không cần mổ bụng. Khỉ cắt rốn cho đứa trẻ bằng cật nứa và tắm cho nó bằng nước ấm nấu trong nồi đất.

Xong xuôi đầu đó, khỉ mới ăn sung chín Y Tắt biểu và sửa soạn ra về. Dân làng muốn trả ơn khỉ bằng chiêng, ché nhưng nó từ chối và nói:

- Tôi làm như thế để người mẹ khỏi chết, vì chúng tôi là họ hàng với nhau. Sau này, nếu họ hàng mẹ đưa trẻ mà ăn thịt chúng tôi thì họ sẽ bị nghèo đói và bị bệnh phong, phải nhớ lấy điều đó. Từ nay trở đi loài người các anh hãy làm như tôi hồi nãy thì đàn bà không bị chết sớm. Còn đứa trẻ khi lớn lên sẽ thành bà đỡ giỏi, nó sẽ truyền dạy cho mọi người sống trên vùng cao này.

- Nói xong, khỉ để lại cho dân làng một cái nồi đất một con dao nhỏ và một thanh cật nửa rồi ra về.

Từ đó trở đi, mọi người trong buôn luôn nhớ lời khỉ dặn và cho rằng nhờ khỉ mà dòng giống được sinh sôi nảy nở, đông con nhiều cháu. Họ cũng không quên ơn khỉ đã cứu sống những người đàn bà có mang. Vì thế, dân làng Buôn Krông không bao giờ ăn thịt khỉ và nếu có ai dại dột ăn thì bị bệnh phong ngay lập tức. Ngày nay, kỉ ăn bắp, lúa, hoa quả trên rẫy, có khi ăn hết sạch mà người ta vẫn không xua đuổi vì cho rằng khỉ đòi công cứu giúp con người ngày trước. Còn khỉ thì không bao giờ nhận gì con người cho, nó chỉ ăn những thứ người ta trồng trên rẫy.

(Người kể: Y Căng, buôn Krông, huyện Đắk Mil, tỉnh Đắk Nông)